

meget forskjelligt Standpunkt og ogsaa fra Begyndelsen af syntes at have Vanskelighed ved at forene sig, saa at det først efter gjentagne Overveielser kom til det Resultat, der foreligger fra Commissionens Side. Jeg tror derfor, at man dog vil finde det rigtigt at lægge ikke saa ringe Vægt paa dette Resultat, forsaavidt man lægger nogen Vægt paa at naae til et Resultat, som det kan have Sandsynlighed for sig at see gennemført. Hvorledes man imidlertid tænker derom, maa jeg naturligtvis henstille til Bedkommende selv, men min bestemte Overbeviisning er det, at den Omstændighed, at netop et saadant Fleertal i Kirkecommissionen har kunnet samle sig om et saadant Grundlag, vil være et meget vigtigt og vægtsfuldt Datum for, at Sagen lettere kan blive ført igjennem de forskjellige Stadter, og for den Samvirken fra forskjellige Sider, der, som bekendt, kræves, for at den kan gaae over i Livet. Man har fra flere Sider, især i Begyndelsen af Forhandlingen, talt om Folkets Duffer og sagt, at Folkets Duffer i lang Tid havde været for denne Sag og været meget levende for den. Ja, det er en meget vanskelig Sag at sige, hvad der er Folkets Duffer, og i hvilken Retning de gaae. Jeg tror ikke at feile ved at sige, at naar man vilde spørge om, hvad Folkets, det store Folks, Duffer directgik ud paa, og hvad det er, som egentlig havde en saadan Interesse for det, saa var det især dette, at blive fri for Tienden. Dersom man kunde fremkomme med et Forslag om, at Tienden skulde affattes, saa er jeg overbevist om, at en Lov, der indeholdt en saadan Paragraph, kunde man have fuld Ret til at indrette, som man iøvrigt vilde, Folket vilde dog modtage den som en af de bedste Love, det havde faaet. Dette er imidlertid en Umulighed, og derfor har Opgaven maattet være, hvad den ogsaa har været ved Forhandlingen i Commissionen, at søge at gjøre det klart, at det berovede paa en stor Misforstaaelse, naar man antog, at det, som de Enkelte erlagde i Tiende til Præsten, var Noget, som de særlig betalte for deres Sjælesorg. Det er jo imidlertid Noget, som forsaavidt slet ikke kommer Sjælesorgen ved; thi hvad enten deres Sjæle

trænge til Sjælesorg eller ikke, hvad enten de overhovedet have Noget med Præsten at gjøre eller ikke, selv om de ikke høre til den Troesbekendelse, hvortil Præsten hører, komme de dog til at betale Tienden ligesuldt, saa at denne altsaa ikke har Noget med Sjælesorgen at bestille. Naar man nu siger: Men hvorfra er denne Byrde da kommen?, ja, saa siger man ikke Andet, end hvad man kan sige ved saamange andre Byrder: Hvor ere de komne fra? Det er meget vanskeligt at bestemme, og man maa gaae langt tilbage i Tidens Løb for at besvare dette Spørgsmaal. Men man kommer dog let til den Erkendelse, at der ikke begaaes nogen Uret imod dem, der have denne Byrde; thi de have erhvervet deres Eiendomme med denne Byrde. Man kan ogsaa sige: Hvorfor er min Jord saa daarlig og Andres saa god? Ja, det er meget ubehageligt; men naar man har kjøbt sine Jorder for ringe Pris, saa kan man være ligesaagodt stillet som den, der har de gode Jorder, men har maattet betale dem dyrt. Man siger fremdeles: Det er dog noget Uhyggeligt og Ubegageligt med disse Tiender; kunde man ikke blive af med dem i den Form, som de nu have? Derved fremkommer altsaa Spørgsmaalet om deres Afløsning, og saa siger jeg: Ja, det er muligt, at man vil komme dertil, men jeg paastaaer, at hvad enten man tager dette Lovforslag eller ikke, er man absolut lige nær ved en saadan Afløsning. Ja, det er min fulde Overbeviisning, at man maaskee endogsaa efter dette Lovforslag kan være nærmere ved en Omdannelse af Tienden. Der er nemlig visse Grunde, som i saa Tilfælde vilde gjøre en Omdannelse rimeligere og lettere, end naar man skal gaae til Finantserne, der nok ville sørge for at faae det meest Mulige ud deraf. Jeg tror altsaa, at en saadan Omdannelse snarere kunde opnaaes efter en Lov som denne; men dette Spørgsmaal foreligger forøvrigt slet ikke her, hverken paa den ene eller den anden Maade. Det andet Hensyn, som jeg mener, at den store Deel af Befolkningen — ja, det er sandt, der bliver her ikke blot Tale om Tiendeyderne, der kun udgjøre en Deel af Folket, men her komme alle med, nemlig som Skatteydere — vil tage,